

Začleňování vícejazyčných žáků - checklist pro kraje

Krajské úřady mají při podpoře začleňování vícejazyčných dětí a žáků klíčovou úlohu. Zajišťují koordinaci, financování a sběr dat, zároveň plánují dlouhodobá systémová opatření s ohledem na situaci v území. S příchodem velkého počtu vícejazyčných dětí a žáků z Ukrajiny bude úloha krajů ještě důležitější. Proto jsme vytvořili návodný checklist, který shrnuje kompetence krajů vyplývající z legislativy, strategických dokumentů, ale i z potřeb terénu.

1. Přijímání do škol a zajištění kapacity v povinném vzdělávání

- **kraj určuje školy při naplněnosti kapacit škol v území** → jedná s ostatními zřizovateli → **určuje příslušné školy** (vč. škol soukromých či církevních) → pokud na území kraje nemůže být určena škola → **informuje MŠMT**

2. Koordinace jazykové přípravy (dále také JP) na ZŠ

- **kraj určuje školy zajišťující JP** (školy s více než 5 %, s 5 a více žáky), komunikuje se školami, zjišťuje potřeby, komunikuje se zřizovateli
- **kraj sbírá informace ze škol určených** (počty podpořených žáků, skupin JP, počty žáků z neurčených škol, kteří nemohou docházet na JP v určené škole)
- **kraj sbírá informace ze škol neurčených** (počty žáků s nárokem, možnosti stát se určenou školou, dojezdnost do určených škol apod.) → **komunikuje s mikroregiony** (MAP, ORP) → **určuje školy pro žáky z neurčených škol a také určuje školy v ORP bez určené školy**
- **kraj financuje JP z krajské rezervy**
- **kraj zprostředkovává vzdělávání pedagogů** (o migraci, vícejazyčnosti, osvojování jazyka (vč. jazyka akademického), aktuálním systému jazykové přípravy a podpory ve výuce)
- **kraj průběžně monitoruje data, potřeby, komunikuje se školami i MŠMT**
- **kraj každoročně vyhodnocuje JP a přijímá případné změny**

3. Koordinace jazykové přípravy na SŠ

- **kraj určuje školy zajišťující JP** (školy s více než 5 %, s 5 a více žáky), komunikuje se školami, zjišťuje potřeby, vytipovává vhodné SŠ (zkušenosti s vícejazyčnými žáky nebo s inkluzí, velký počet žáků s potřebou JP, strategická lokalita, příp. strategický obor)
- **kraj sbírá informace ze škol neurčených** (počty žáků s nárokem, možnosti stát se určenou školou, dojezdnost do určených škol apod.) → **určuje školy pro žáky z neurčených škol**
- **kraj financuje JP z krajské rezervy**
- **kraj zprostředkovává vzdělávání pedagogů** (o migraci, vícejazyčnosti, osvojování jazyka (vč. jazyka akademického a oborového), aktuálním systému jazykové přípravy a podpory ve výuce)
- **kraj průběžně monitoruje data, potřeby, komunikuje se školami i MŠMT**
- **kraj každoročně vyhodnocuje JP a přijímá případné změny**

4. Sběr dat, zajištění kvality vzdělávání a strategické plánování v území

- **kraj sleduje data a podněty školských zařízení** (data o počtech vícejazyčných žáků ve vzdělávací soustavě, zajištěné podpoře ve školách a spolupráci se školskými poradenskými zařízeními, data o potřebách školských zařízení, včetně školských poradenských zařízení, data o školní úspěšnosti vícejazyčných žáků)
- **kraj průběžně data vyhodnocuje a přijímá opatření** (z důvodů zajištění podpory ve školách i při přechodu na další stupeň vzdělávání a dosažení plynulejšího přechodu mezi stupni škol)
- **kraj reflektuje potřeby vzdělávací soustavy a stanovuje strukturu oborů vzdělávání** i při vzdělávání vícejazyčných dětí a žáků v Dlouhodobém záměru a vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji
- **kraj vyjednává s MŠMT potřebné změny v nastavení podpory**
- **kraj může jako zřizovatel také provádět hodnocení** podle předem zveřejněných kritérií

Doporučení: s ohledem na rozsáhlou agendu je vhodné zřídit koordinátora inkluze vícejazyčných žáků na školském odboru.

5. Péče o nescholarizovanou mládež 15+ a mezioborová spolupráce

- **kraj zjišťuje počet nescholarizovaných mladých lidí v území** (srovnává počet žáků studujících na SŠ s počtem mladých lidí na území) → komunikuje s obcemi situaci v regionech, s úřady práce, nevládními organizacemi, kariérovými poradci, se středními školami (potenciální drop out, možnost přijetí nově příchozích, zajištění podpory) → **přijímá opatření na podporu opětovné scholarizace**
- **kraj podporuje scholarizované “mimo” vzdělávací systém** zřízením tzv. tříd pro jazykovou přípravu/nultých ročníků
- **kraj zajišťuje mezioborovou spolupráci** (prevence školní neúspěšnosti, podpora rodin se socioekonomickým znevýhodněním, sociální služby, služby interkulturních pracovníků, kurzy češtiny pro dospělé, včetně rekvalifikačních, podpora dětí se zdravotním znevýhodněním, ubytování, zdravotní služby)
- **kraj informuje nově příchozí obyvatele** s migrační zkušeností o možnostech vzdělávání a dalších službách v území

6. Volnočasové aktivity jako nástroj inkluze i rozvoje potenciálu

- **kraj podporuje ve spolupráci s obcemi zapojení vícejazyčných dětí a žáků do volnočasových aktivit** (do aktivit s integračním potenciálem, nikoliv volnočasové aktivity přímo pro vícejazyčné děti)